

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету
Мирослав ЗАЯЧУК
«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ГЕОГРАФІЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма Міжнародний туризм,
Готельно-ресторанний сервіс та туроперейтинг
(назва програми)

Спеціальність 242 "Туризм і рекреація"
(вказати: код, назва)

Галузь знань 24 "Сфера обслуговування"
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Факультет географічний
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: якими мовами читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

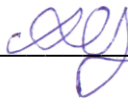
Робоча програма навчальної дисципліни «**Географія сфери обслуговування**» складена відповідно до освітньої програми „Готельно-ресторанний сервіс та туроперейтинг” та освітньої програми „Міжнародний туризм”.

Розробник: *Кілінська Клавдія Йосифівна*, професорка кафедри географії та менеджменту туризму, д. геогр. н., професорка.

Викладач: *Кілінська Клавдія Йосифівна*, професорка кафедри географії та менеджменту туризму, д. геогр. н., професорка.

Затверджено на засіданні кафедри географії та менеджменту туризму
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри географії
та менеджменту туризму

Олександр КОРОЛЬ

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету

Наталя АНДРУСЯК

Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у забезпеченні майбутнього фахівця з міжнародного туризму і готельно-ресторанного сервісу та туроперейтингу теоретичними знаннями і практичними навичками з географії сфери обслуговування.

Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має розширити і доповнити набуття таких *компетентностей*:

- СК1 (Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності) знанням сутності понять «географія сфери обслуговування», «послуга»; законів, закономірностей, чинників і принципів розвитку і територіальної організації сфери послуг; видів послуг за різними ознаками; структури сфери обслуговування;
- СК2 (Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях) і СК3 (Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій) знанням чинників, що впливають на розвиток сфери обслуговування та її територіальну організацію;
- СК5 (Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів) знанням особливостей функціонування туристичних, транспортних, фінансових, лікувально-оздоровчих, освітніх та інших послуг;
- СК15 (Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства) знанням нормативно-законодавчої бази, що регулює діяльність підприємств, які надають послуги;
- СК21 (Здатність аналізувати територіальне поєднання рекреаційно-туристичних ресурсів, господарства та інфраструктури за формами та видами туризму)
- ПРН2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг тощо
- ПРН27. Пояснювати спеціалізацію туризму на основі аналізу територіального поєднання рекреаційно-туристичних ресурсів, господарства та інфраструктури

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Навчальна дисципліна « <i>Географія сфери обслуговування</i> »												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	2	16	14	-	-	60	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		Л	П	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1. Теоретичні поняття сфери обслуговування						
Тема 1. Географія сфери обслуговування як наукова та навчальна дисципліна. Понятійно-термінологічний апарат	15	3	2	-	-	10
Тема 2. Територіальна організація сфери обслуговування.	14	2	2	-	-	10
Тема 3. Географія торговельних послуг. Шопінг-туризм.	14	2	2	-	-	10
Разом за ЗМ 1	43	7	6	-	-	30
Змістовий модуль 2: Географія послуг сфери обслуговування						
Тема 4. Послуги у сфері охорони здоров'я. Географія медичних послуг.	9	2	1	-	-	6
Тема 5. Географія житлово-комунальних послуг.	8	1	1	-	-	6

Тема 6. Особливості надання транспортних послуг та послуг зв'язку.	10	2	2	-	-	6
Тема 7. Географія туристичних послуг	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Сутність, особливості та географії соціально-культурних послуг.	10	2	2	-	-	6
Разом за ЗМ 2	47	9	8	-	-	30
Усього годин	90	16	14	-	-	60

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	<i>Назва теми з основними питаннями</i>
1.	<i>Географія сфери обслуговування як наукова та навчальна дисципліна.</i> Понятійно-термінологічний апарат. 1. Сутність та поняття географії сфери обслуговування. 2. Об'єкт, предмет та методи дослідження.
2.	<i>Територіальна організація сфери обслуговування.</i> 1. Територіальна організація та її особливості. 2. Регіональна сфера обслуговування.
3.	<i>Географія торговельних послуг. Шопінг-туризм.</i> 1. Особливості торговельних послуг. 2. Шопінг-туризм.
4.	<i>Послуги у сфері охорони здоров'я. Географія медичних послуг.</i> 1. Послуги у сфері охорони здоров'я. 2. Географія медичних послуг.
5.	<i>Географія житлово-комунальних послуг.</i> 1. Характеристика закладів поселення. 2. Види житлово-комунальних послуг. 3. Сучасні види житлово-комунальних приміщень.
6.	<i>Особливості надання транспортних послуг та послуг зв'язку.</i> 1. Транспортні послуги. 2. Послуги зв'язку. 3. Сучасні особливості транспортних послуг та послуг зв'язку.
7.	<i>Географія туристичних послуг.</i> 1. Види туристичних послуг. 2. Характеристика підприємств, які надають туристичні послуги. 3. Сучасні особливості туристичних послуг.
8.	<i>Сутність, особливості та географії соціально-культурних послуг.</i> 1. Рекреаційно-туристична характеристика соціально-культурних послуг.

Види соціально-культурних послуг.
3. Сучасне використання соціально-культурних послуг в Україні.

Тематика практичних занять з переліком питань

№ з/п.	Назва теми (питання/завдання)
1.	Тема: Географія сфери обслуговування як наука. Об'єкт та предмет вивчення. Завдання: Визначити роль та значення науки. Охарактеризувати структурні рівні науки.
2.	Тема: Теоретичні засади територіальної організації сфери обслуговування. Завдання: Просторовий аналіз сфери обслуговування у світі та Україні. Опис країн світу з найвищими показниками сфери обслуговування.
3.	Тема: Торгові мережі та бренди світового й українського ринку. Завдання: Проаналізувати вітчизняні торгові центри та бренди. Комплексна характеристика торгових центрів та брендів України.
4.	Тема: Географія транспортних послуг у світі. Завдання: Проаналізувати структуру транспортних послуг на світовому рівні.
5.	Тема: Географія світових освітніх і наукових послуг. Завдання: Скласти опис світових освітніх і наукових послуг.
6.	Тема: Штучний інтелект у сфері послуг. Завдання: Виявити історичні особливості штучного інтелекту. Окреслити його вірогідність.
7.	Тема: Туристичні фірми України. Завдання: Охарактеризувати 10 найактивніших і креативних туристичних фірм України.
8.	Тема: Сфера послуг Українських Карпат. Завдання: Виявити та охарактеризувати 10 найчастіше вживаних видів сфери послуг Українських Карпат.

Завдання для самостійної роботи студентів

№ з/п.	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1.	Революція послуг.	1. Визначити ключові світові тенденції сфери послуг.	4
2.	Чинники розвитку та розміщення галузей сфери послуг.	2. Визначити 5 основних чинників розвитку та розміщення галузей сфери послуг.	4

3.	Класифікація послуг.	1. Охарактеризувати класифікаційні схеми послуг.	4
4.	Види торговельних послуг.	1. Охарактеризувати основні видову структуру торговельних послуг.	4
5.	Мотиваційні заходи для шопінг-туристів.	1. Користуючись літературними джерелами виявити мотиваційні особливості шопінг-послуг у світі та Україні.	4
6.	Специфічні характеристики сфери житлово-комунальних послуг.	1. Охарактеризувати житлово-комунальні послуги та їх різноманітність у сучасному світі.	4
7.	Особливості надання транспортних послуг.	1. Охарактеризувати процедуру надання транспортних послуг.	4
8.	Класифікація послуг зв'язку.	1. Охарактеризувати сучасні види послуг зв'язку. Виявити їх територіальні особливості.	4
9.	Сучасні тенденції розвитку сфери інформації	1. Атестувати інформаційну сферу послуг. Виявити країни з найвищим і найнижчим показниками зв'язку.	4
10.	Фінансові послуги в Україні	1. Охарактеризувати переважаючі фінансові установи та їх сервіс послуг.	4
11.	Класифікація соціально-культурних послуг	1. Охарактеризувати соціально-культурні послуги у світі та Україні.	4
12.	Види медичних послуг	1. Атестувати медичні послуги у світі та Україні.	4
13.	Види наукових послуг	1. Охарактеризувати роль та значення наукових послуг.	4
14.	Класифікація освітніх послуг	1. Охарактеризувати освітні послуги в Україні та світі.	4
15.	Основні суб'єкти туристичних послуг	1. Охарактеризувати туристичні фірми та організації. Визначити туристичний попит на їх набір послуг.	4
Всього			60

* – питання, винесені на самостійне опрацювання, включені до тематичного і підсумкового тестового контролю

Для засвоєння теоретичного матеріалу навчальної дисципліни «Географія сфери обслуговування», крім аудиторних занять (лекційних, семінарських, практичних), значну увагу приділено самостійній роботі студентів, на яку відведено 2/3 від загальної кількості кредитів. До форм самостійної роботи віднесено вивчення додаткової літератури; підготовка до семінарських і практичних занять; підготовка до проміжного та підсумкового контролю; самостійне опрацювання запропонованих тем та питань. Перевірка знань здійснюється шляхом включення питань самостійної роботи до змістових модулів дисципліни.

Для заохочення участі здобувачів вищої освіти у різних видах інформальної освіти їм рекомендується проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), наближених за змістом до даної навчальної дисципліни, на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) та інших фахових платформах. За умови виконання усіх завдань та безкоштовного отримання сертифікату), здобувач вищої освіти може отримати додатково 10 балів до підсумкової оцінки (що зараховуються як ІНДЗ).

Методи навчання:

- 1) словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж, робота з текстом);
- 2) наочні (демонстрація, ілюстрація, спостереження, робота з картами, схемами);
- 3) практичні (практичні роботи);
- 4) активні (передбачають активну участь студентів у навчальному процесі, до прикладу – «мозковий штурм», «дерево рішень», метод проєктів);
- 5) інтерактивні (забезпечують взаємодію між студентами, студентом та викладачем (до прикладу – бригадна робота, дебати).

Технології навчання:

- 1) традиційні (пояснювально-ілюстративна, ретроспективна, прогнозна);
- 2) інноваційні (проблемне навчання, контекстне навчання, модульне навчання, дистанційне навчання, навчання з використанням віртуальної реальності, навчання з використанням штучного інтелекту, змішане навчання).

Система контролю та оцінювання

Форми поточного і підсумкового контролю та оцінювання

Форми поточного контролю:

- усна (відповідь студента під час семінарського заняття);
- захист презентації;
- виконання практичних робіт (відповідно до завдань);
- письмова (тестування);

Форма підсумкового контролю: залік.

10	5	5	10	5	5	10	10	40	100

Засобами оцінювання та демонстрування результатів є:

- стандартизовані тести;
- усні відповіді на семінарських заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань (практичних робіт та їх захист);
- контрольні тестування.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	Зараховано
	B (80-89)	
	C (70-79)	
	D (60-69)	
	E (50-59)	
Незараховано	FX (35-49)	незараховано з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незараховано) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Географія сфери обслуговування як наукова та навчальна дисципліна. Понятійно-термінологічний апарат.
2. Сутність та поняття географії сфери обслуговування.
3. Об'єкт, предмет та методи дослідження.
4. Територіальна організація сфери обслуговування.
5. Територіальна організація та її особливості.
6. Регіональна сфера обслуговування.
7. Географія торговельних послуг. Шопінг-туризм.
8. Особливості торгівельних послуг.
9. Шопінг-туризм.
10. Послуги у сфері охорони здоров'я. Географія медичних послуг.
11. Послуги у сфері охорони здоров'я.
12. Географія медичних послуг.
13. Географія житлово-комунальних послуг.
14. Характеристика закладів поселення.
15. Види житлово-комунальних послуг.
16. Сучасні види житлово-комунальних приміщень.

17. Особливості надання транспортних послуг та послуг зв'язку.
18. Транспортні послуги.
19. Послуги зв'язку.
20. Сучасні особливості транспортних послуг та послуг зв'язку.
21. Географія туристичних послуг.
22. Види туристичних послуг.
23. Характеристика підприємств, які надають туристичні послуги.
24. Сучасні особливості туристичних послуг.
25. Сутність, особливості та географії соціально-культурних послуг.
26. Рекреаційно-туристична характеристика соціально-культурних послуг.
27. Види соціально-культурних послуг.
28. Сучасне використання соціально-культурних послуг в Україні.
29. Суть понять «послуга», «сфера послуг».
30. Чинники, що впливають на розміщення та розвиток сфери послуг
31. Принципи територіальної організації послуг.
32. Територіальна організація обслуговування.
33. Характерні особливості основних видів транспорту.
34. Договори морського перевезення вантажу.
35. Особливості здійснення перевезень залізницею та автомобільним транспортом.
36. Інфраструктурна роль транспорту.
37. Суть понять «ринок інформаційних послуг», «інформаційна послуга».
38. Сучасні тенденції розвитку сфери інформації.
39. Особливості функціонування світового інформаційного ринку.
40. Особливості надання інжинірингових та консалтингових послуг.
40. Послуги штучного інтелекту.

Зарахування результатів здобутих шляхом неформальної освіти

Відповідно до «Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (протокол №16 від 25 листопада 2024 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>)

допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами **неформальної освіти**:

– робота чи стажування за фахом, що підтверджується документом із підприємства та забезпечує набуття компетентностей, передбачених навчальною дисципліною;

– проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на платформі Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) та інших фахових платформах, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент

Рекомендована література:

Основна

1. Географія сфери обслуговування: Курс лекцій / Упорядник: Я. С. Сосницька. Луцьк: Східноєвроп. націон. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. 72 с.
2. Куценко В.І., Осафійчук Я.В. Трансформація соціальної сфери України: регіональний аспект: Монографія / За ред. С.І. Дорогунцова. К.: Оріяни, 2005. 400 с.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії: підручник для студ. географ. Спеціальностей вищих навч. закладів. Одеса: Астропритн, 2009. 544 с.

Додаткова

4. Гукалова І.В., Мальчікова Д.С. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 268 с.
5. Кузишин А.В. Регіональна географія України: курс лекцій. Тернопіль: Вектор, 2012. 340 с.
6. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики): Монографія / За наук. Ред. Б.М. Данилишина. Ніжин: ТОВ «Видавництво «АспектПоліграф», 2008. 818 с.
7. Світовий ринок товарів та послуг: Підручник. У 2-х ч. Ч.2 / А.А. Мазаракі, Є.М. Воронова, І.В. Чаус та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. Х. Вид-во «Ранок», 2008. 240 с.
8. Топчієв О.Г., Мальчікова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372.
9. Шаблій О.І. Основи суспільної географії. 20-е видання. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
10. Шаблій О.І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 44 с.
11. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження: [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 814 с.
12. Шаблій О.І. Суспільна географія у двох кн. Книга друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства: [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 706 с.
13. Шевчук Л.Т. Соціальна географія: Навч. посібник. К.: Знання, 2007. 349 с.

Інформаційні ресурси

1. Про туризм [Електронний ресурс]: закон України від 15 вересня 1995 р. №325/95-ВР. -Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
3. UNWTO [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/bkyl5klw/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>);
- «Положенням про виявлення та запобігання академічному плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» (https://www.chnu.edu.ua/media/vupnho4k/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf)